

John Williams

MŮJ SYN NENÍ

RAIN MAN

jeden muž,
jeden autistický chlapec
a milion dobrodružství

Můj syn není Rain Man

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

John Williams
Můj syn není Rain Man – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

John Williams

**MŮJ SYN NENÍ
RAIN MAN**

**Edika
Brno
2018**

Kniha je věnovaná památce Connora Sparrowhawka.

*Nechť je Tvůj odkaz ukazatelem správného směru
dnešní mladé generaci.*

Ať je Ti země lehká, Connore.

OBSAH

ÚVOD		9
KAPITOLA PRVNÍ	Bez tebe mi už není do smíchu	15
KAPITOLA DRUHÁ	Sni dál	21
KAPITOLA TŘETÍ	První společné chvíle	29
KAPITOLA ČTVRTÁ	Rodinná záležitost	39
KAPITOLA PÁTÁ	Lekce první	45
KAPITOLA ŠESTÁ	Vzdálení příbuzní	53
KAPITOLA SEDMÁ	Scooby Dooby Doo	61
KAPITOLA OSMÁ	Venku	69
KAPITOLA DEVÁTÁ	Pád	79
KAPITOLA DESÁTÁ	Dlouhý výstup	89
KAPITOLA JEDENÁCTÁ	Oddělené životy	95
KAPITOLA DVANÁCTÁ	Další, prosím!	105
KAPITOLA TŘINÁCTÁ	Nejlepší dny tvého života	115
KAPITOLA ČTRNÁCTÁ	Čas na hraní	125
KAPITOLA PATNÁCTÁ	Zaškatulkujme ho	133

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ	Jak vybrat školu snadno a rychle	143
KAPITOLA SEDMNÁCTÁ	Pracovní doba od devíti do pěti	151
KAPITOLA OSMNÁCTÁ	Nohy jako ze žurnálu	161
KAPITOLA DEVATENÁCTÁ	Horečka sobotní noci	169
KAPITOLA DVACÁTÁ	Stojí přímo za tebou	181
KAPITOLA DVACÁTÁ PRVNÍ	Škola je v létě zavřená	189
KAPITOLA DVACÁTÁ DRUHÁ	Rád bych vám pověděl příběh	195
KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ	Zítřek	203
KAPITOLA DVACÁTÁ ČTVRTÁ	Moje stránka	208
<i>POZNÁMKA AUTORA</i>		210
<i>PODĚKOVÁNÍ</i>		211
<i>O CONNORU SPARROWHAWKOVÍ A „JUSTICE FOR LB“</i>		213
<i>O NEZISKOVÉ ORGANIZACI EXPRESS CIC</i>		215
<i>O AUTOROVÍ</i>		216

Chtěl bych s Tebou dvakrát procestovat svět.
Jednou, abych ho viděl.
A podruhé, abych ho viděl Tvými očima.

— autor neznámý

ÚVOD

Můj syn je zázrak. Je to můj zázrak. I přes veškeré obtíže, nebo možná právě díky nim, je nejlepší na světě. I kdybyste nasbírali všechny diamanty v Minecraftu, nezískali byste takový poklad, jakým je on. Ale samozřejmě vím, že to vidím ze svého pohledu. Jen bych si přál, aby mu lidé dali šanci. Aby se povznesli nad některé zdánlivě podivné rysy, nedostatky nebo výbuchy. Aby nad tím mávli rukou a uviděli toho úžasného kluka, který někde uvnitř čeká, až bude moci zazářit. Právě z toho důvodu jsem chtěl povědět náš příběh. Velmi často oslavujeme handicap, je-li v tom zahrnuta určitá dovednost. Například paralympiáda zdůrazňuje schopnost a nadání sportovců. Ale někdy přece stačí jen to, že „jsme“. A to je něco, co neslavíme dost často. Tu krásu, která se většinou objeví v maličkostech každodenního života. A přesně o tom chci, aby to celé bylo – o oslavě každodenního života, o „bytí“.

Z BLOGU MŮJ SYN NENÍ RAIN MAN

Byl podzim roku 2011 a já jsem měl vystupovat jako stand-up komik na jednom firemním večírku v Londýně. Z pohledu komika jsou pro mě podobná vystoupení obzvláště těžká, neboť je v místnosti plno lidí, kteří tam vlastně ani nechtějí být – s výjimkou té jedné osoby,

kteřá to celé musela zorganizovat. Zbytek davu je spíš nadšený z otevřeného účtu na baru a nemá zrovna náladu poslouchat baviče. Já byl tehdy nováček, statný devětatřicátník, nepříliš zběhlý v tom, kterým vystoupením se vyhnout, natož abych poznal rozdíl mezi vstřícným a uzavřeným publikem. Někdo mi tehdy chtěl zaplatit za to, abych vystoupil na pódiu a pověděl pár vtípků. Úplná paráda. Dneska vám ale povím, jak naivní to byla představa.

Pokaždé, když jsem stanul na pódiu, chtěl jsem vykládat o své rodině. Ostatní komici to dělali taky; pro mnohé z nich byly jejich žena, děti a úskalí každodenního života hlavním tématem večera. Věděl jsem, že je můj osobní život odlišný i proto, že jsme v té době byli se ženou pár let odloučení. Ale to přece neznamená, že bych to nemohl sdílet s publikem, že? Nebo ano?

Komik, který vystoupil přede mnou, sklídl velký úspěch. Povídky o jeho ječících dětech v supermarketu a ženě, která mu nerozumí, pobavily celé publikum. Pak byla řada na mně. Začal jsem starými příběhy, o kterých jsem věděl, že zaberou. Za svůj první vtípek jsem sklídl potlesk; náznak toho, že jsem na publikum zapůsobil. Lidi vypadali v pohodě, a tak jsem se rozhodl vyrukovat s dalšími příběhy.

„Jsem svobodný otec,“ začal jsem sebevědomě, „což znamená, že vám teď připadám sympatičtější než před dvaceti vteřinami.“ Ozval se jednohlasný smích, ale když nad tím tak uvažuji, zpětně mi moje vystoupení rozhodně nepřipadá jako vystoupení roku. I když, abyste to posoudili, to byste tam asi museli být.

„Jak je to možné?“ pokračoval jsem, zatímco mi prudké světlo reflektorů svítilo do obličeje. „Jak to, že když zmíním, že jsem svobodný otec, tak jsem pro spoustu z vás hrdina? A svobodné matky? Ty v našich očích pouze zneužívají systém, ale my tátové, my jsme hrdinové!

Příští rok se o své hrdinství utkám s válečným veteránem a uvidíme, kdo vyhraje hrdinu roku!“

Publikum bylo výborné. Trošku jsem se oklepal a vesele pokračoval dál s příběhy o mém synovi, o vylomeninách, které provádí a které mě občas přivádějí k šílenství. V jejich smíchu, jenž zaplnil každý kout místnosti, jsem poznal, že ví, o čem mluvím. Bude to asi znít povrchně, ale zahřálo mě to u srdce. Cítil jsem se dobře a rozhodl se, že jim o svém životě povím trochu víc.

„Můj syn,“ řekl jsem po dalším příběhu, jenž opět sklidil salvu smíchu, „je autista.“

Ticho. Po místnosti se rozhostilo hrobové ticho. Vše, co bylo řečeno, jako by nebylo. Dvě stě lidí na mě prostě jen zíralo. Komik jim zkazil večer. Z jejich obličejů se dalo vyčíst jediné: „Máme se tu dnes večer bavit, tak proč nám to vykládáš?“ Zaplatili mi, abych hosty bavil dvacet minut; zvládl jsem sedm. Ani jsem se nedostal k části o dětské mozkové obrně. Odešel jsem z pódia. Zničený a zlomený. Nejenže zavrhli mě jakožto baviče, ale zavrhli i mého syna. Jak jsem odcházel zadním vchodem, slyšel jsem dalšího komika, jak vykládá o svých večerech s dětmi, a publikum se zase smálo. Nasedl jsem na vlak a jel domů. Každou stanicí se mé emoce měnily; nejprve jsem byl nepřítel, ke konci mě však přepadl hluboký smutek.

Rád bych vám řekl, že jsem se z toho vyspal, ale trvalo několik nocí, ve kterých jsem si přehrával každičkový moment svého vystoupení, až jsem to nakonec vzdal. Krátce na to jsem zrušil všechna další vystoupení. (Což zní zbytečně dramaticky s ohledem na fakt, že jsem měl jen šest pozvánek v diáři. Zdaleka jsem ještě nebyl připravený uvádět televizní show v hlavním vysílacím čase, jestli mi jako rozumíte.) Když jsem nemohl najít způsob, jak mluvit o tom nejdůležitějším

v mém životě, tak jsem nechtěl mluvit o ničem. Ale přece musel existovat nějaký způsob. Prostě jsem ho musel najít, abych o nás dvou mohl povyprávět světu. I přes synovu diagnózu, nebo možná právě díky ní, je můj svět naplněn radostí a smíchem. To je vše, čeho bych chtěl v životě dosáhnout. Doteď musel syn čelit diskriminaci na každém kroku. Kdybych jen našel způsob, jak ho lidem přiblížit! Možná by se to mohlo změnit.

A tak jsem v roce 2012, skoro rok po onom firemním večírku a po oslavě synových desátých narozenin, začal o synovi psát blog. V něm ho nazývám prostě jen „mým synem“ – hlavně proto, abych ho zbavil rozpaků, ale také proto, že on sám chce být takto označován. O několik měsíců později jsem už o nás dvou začal sestavovat zábavní show. Říkal jsem si, že když budou lidé předem znát obsah, budou jí možná více otevření. Žádné možná se ale nekonalo. Lidé si četli náš blog a přišli i na show. Přišlo jich opravdu hodně. A smáli se. V určitém smyslu tím sdíleli naši radost. Zdálo se, že mého chlapce pochopili a přijali ho víc, než jsem kdy doufal.

Tato kniha je jen další částí procesu – další příležitost sdílet radosti a strasti našeho každodenního života. Nechci, aby to byl příběh o autismu. Chci, aby to byl příběh o malém chlapci, který je autista – a to je rozdíl. Bude pro nás navždy víc než jeho diagnóza. Je toho tolik, co bych vám rád povyprávěl. Především bych chtěl, aby mé vyprávění pokrylo jeho úžasnou povahu. Chtěl bych, aby to bylo o sounáležitosti, o otcích a synech, o strýčcích našeho dětství, o rozsvěcování světel, když se v noci příšery plíží po pokoji, a o tom, jak soustředění se jen na to špatné může způsobit, že přehlédneme to dobré a správné. Chci, aby to bylo o smíchu, o hodně smíchu. O takovém smíchu, až vás z toho rozbolí břicho, o emocích, které se

ÚVOD

dostaví ve vlnách, až úplně odezní a vám na tváři zůstanou jen slzy a v hlavě vzpomínky. Chtěl bych, aby to bylo o lásce. O spouště lásky. O hledání, dobrodružství, o rytířích a saních, o hrdinech; o vítězství pro každého malého chlapce na tomto světě.

A hlavně bych chtěl, aby tato kniha patřila Tobě, synu, až tu jednoho dne nebudu. I když jsme poslední měsíce spolu sdíleli hodně, doufám, že si jednoho dne sedneš do křesla, nalistuješ první stránku tohoto příběhu a přečteš jej od začátku do konce. Ty víš, že Tě mám rád, drahý synu.

Tohle je náš příběh.

KAPITOLA PRVNÍ

Bez tebe mi už není do smíchu

Dnes by můj táta oslavil své sedmdesáté sedmé narozeniny. Nedovedu si představit, že by se ten velký a silný muž z mého dětství dožil tak požehnaného věku. Ještě nepředstavitelnější je ovšem skutečnost, že před třiadvaceti lety nás jeho síla a humor navždy opustily.

Často si představuji, jak by táta asi reagoval na náš svět, kdyby se na hodinu vrátil. Co by řekl na mimozemšťany? Na internet? Na celodenní televizní vysílání? Na místo, kde jsme bydleli a kde teď stojí křižovatka? Ze všeho nejvíc by mě ale zajímalo, co by řekl na svého vnuka. Víím, že by ho miloval nadevše, ale rozuměl by mu? Možná by ani nevěděl, jak se autismus píše, natož aby pochopil jeho úskalí.

Nejtěžší je sžít se se skutečností, že dva lidé, kteří mají na můj život největší vliv, se nikdy nepotkají. Už když se můj syn narodil, bylo mi líto, že nikdy nepozná dědu. Nikdy nezažije, jaké to je, když ho na ramena zvedne skoro stoosmdesáticentimetrový obr s nagelovanou hlavou, vonící po Old Spice a cigaretách Silk Cut. Jednoho dne mi ale došlo, že nás jeho děda nikdy opravdu neopustil, i když se ti dva osobně nikdy nepotkali.

Synu, víš, jak táta vždycky zatroubí na klakson, zamává na kolemjdoucí a čeká, kdo mu zamává zpět? To má od dědy. Pamatuješ, jak ti táta říkal, že ta jizva po očkování proti tuberkulóze je střelné zranění z války? I to má od dědy. To hvízdání, poslouchání Franka Sinatry, poděkování, když se zvedáš od jídelního stolu, to taky pochytil od něj. Čím víc nad tím tak přemýšlím, tím víc ve mně sílí pocit, že je pořád mezi námi.

Z BLOGU MŮJ SYN NENÍ RAIN MAN

Cítím nutkání začít svůj příběh narozením syna, jako by svět začal fungovat až s ním a vše, co se událo předtím, byla jen náhoda. Pravda ale je, že tenhle příběh začal ještě dřív, než jsme o dítěti vůbec začali uvažovat. Dřív, než jsem udělal svůj první krok, dřív, než si vůbec někdo z rodiny Williamsových dokázal představit, že se jeho potomstvo ze severozápadu Anglie jednou usadí na jihu, v Londýně. *Zrovna v Londýně.*

Ten příběh začíná tebou, táto.

Z raného dětství nemám na otce mnoho vzpomínek. Popravdě s námi netrávil mnoho času. Mámína strana rodiny provozovala cateringovou firmu a jako odměnu za to, že si táta mámu vzal, v ní mohl šest dnů a nocí v týdnu pracovat a dělat cateringy pro klubové akce, svatby, pohřby a každou příležitost mezi tím. Nedá se říct, že by jeho práce nebyla rozmanitá. Pomáhal jsem mu od svých třinácti za pěknou sumičku 150 korun týdně. Jeden večer pořádali recepci na radnici, další den pak tradiční večeri pro pánský klub, kde na pódiu tančily ženské nahoře bez. Tehdy jsem tu práci považoval za nejlepší na světě.

Je pár věcí, co mi tátu vždycky připomenou: Pohled na ty malé hnědé výplatnice, které se dají pořídít v papíraku a které se každý čtvrtěk záhadným způsobem objevovaly za mými starožitnými hodinami; řev Forda Transita, jehož navedl do dvora až příliš unavený řidič, kterému už nezbývalo sil na zařazení správné rychlosti; zvuk plynového topidla, které táta v zimě zapnul, hned jak ráno vstal. Všechny tyhle drobnosti znamenaly jednu věc: Táta je doma.

I když je hrozné popsat někoho podobným způsobem, pamatuju si, že nebýval právě nejchytřejší. Respektive vzpomínám si, jak nám pyšně oznámil, že se dostal na gymnázium. No, vzhledem k tomu, že nám taky vykládal, jak tancoval se Sammy Davisem Jr. a chodil s Tinou Turnerovou, bral bych to s rezervou. Býval však rozeným bavičem a showmanem. Klukem, který nikdy nevyrostl. Kdyby v televizi někdy hledali někoho, kdo by v zábavné show pohvizdoval melodii od Johnnyho Mattise, zatímco by diváka poučoval o důležitosti čištění bot, neváhal bych a doporučil jim tátu. Úplně ho slyším: „Přátelé, hlavně nezapomeňte na podpatek. Lenochy zaručeně poznáte podle toho, že vyčistí jen špičky a paty nechají být.“ Jestli jsem ale za ta léta něco pochytil, tak právě onu skutečnost, že tátové, co nikdy nevyrostou, nebývají nejlepšími manžely.

Byl jsem jedním ze čtyř kluků, ale s tátou měla máma kluků pět. Muselo být pro ni těžké nás vychovávat a u toho sledovat, jak jsme bývali nadšeni, kdykoliv měl táta volný večer. Pan Vtipálek je zpátky doma.

Pamatuju si, jak s námi jednou rodiče vyrazili na celodenní výlet, to mi bylo asi devět. Jeli jsme do zábavního parku Alton Towers. Bylo to tak dávno, že se většina tamních atrakcí omezovala na jednoduché houpačky a kolotoče. Myslím, že skluzavky zprovoznili až

o rok později. Bylo to tak dávno, že místo abychom platili u vchodu do parku (což by znamenalo stát ve frontě skoro celý den), platili jsme při vjezdu na parkoviště. V budce seděla paní, která vždycky spočítala počet hlav v autě – čtyři děti, dva dospělí – zaplatili jsme a teprve pak mohli vjet na parkoviště.

Dodnes si vzpomínám, jak sjel táta na sjezdu M6 v našem věrném Nissanu Bluebird z dálnice a zastavil na asi šest mil vzdáleném odstavném parkovišti. Žertovali jsme o takových chvílích, stejně jako o možnosti utéct bez placení z restaurace poté, co servírka donese účet. Nikdy jsme si ale nemysleli, že by něco takového skutečně udělal. Když však sáhl dolů pod sedadlo řidiče a zatáhl za páku, zvuk otevírajícího se kufru potvrdil naše nejhorší obavy.

„Věříte svému tátovi, ne?“ Tři jsme si vlezli do kufru jako ovce na porážku. Neviděli jsme v tom rozdíl. Ještě nás zakryl dekou se slovy: „To je, kluci, jen pro případ, že by prováděli náhodné kontroly.“ Pak zabouchl kufr a pokračoval oněch šest mil do Alton Towers. Zastavil u budky a paní spočítala členy rodiny – dva dospělí a jedno dítě. Táta tedy povinně zaplatil a zaparkoval na nejbližším místě.

Nezapomenu na ten moment, kdy táta otevřel kufr, vidím to, jako by to bylo včera. Zamžoural jsem očima, neboť mě denní světlo praštilo do očí a cítil jsem, jak halucinace z výfukových plynů pomalu mizí. Pamatuju si, jak se na nás křenil jeho velký obličej. Tvářil se, jako by svou rodinu právě propašoval přes Pásmo Gazy. „Sláva mladým mužům, chlapi,“ usmíval se, „sláva mladým mužům!“

Bylo mi devatenáct, když nás jeho nezkrotný duch navždy opustil. Býval nemocný téměř po celou dobu mé puberty; léta kouření a pití si vybíraly svou daň. Nejdřív to bylo nemocné srdce, později rakovina. Vrátil se, aby umřel doma. To bylo jeho poslední přání:

„Abych uvedl do pořádku všechny své záležitosti.“ Ano, myslím, že tak to podal.

Ve skutečnosti to znamenalo přiznání mámě, že ve špajzu vypil všechnu vodku a nahradil ji vodou, aby to nepoznala, a přemlouvání faráře, aby si na jeho pohřbu „odpusť ty morbidní sračky“. Rád bych vám pověděl, že poslední dny jeho života byly hlubokomyslné, že se snažil napravit chyby, kterých se za svého života dopustil, stejně tak jako to vidáme ve filmech. Ve skutečnosti byly ale děsivé, protože množství morfia nikdy nebylo dostačující a jeho nezkrotný duch se zuřivě pral s utichajícím životem. Nakonec, odešel, uprostřed noci, když všichni spali...

Když to tak po sobě čtu, připadá mi zvláštní začínat knihu shrnutím života a smrti člověka. Můj táta ale musí být v první kapitole. Vždyť jeho smysl pro humor a hravost protínají můj život skrznaskrz. On ze mě udělal otce, jakým dnes jsem. Coby děti své rodiče nevnímáme jako živoucí, dýchající bytosti. Považujeme je za nezdolné. Naučil mě, že opravdoví hrdinové žijí mezi námi. Když jsem se ale o pár let později ohlédl zpět, uvědomil jsem si, že i on o sobě pochyboval. Nikdy se nepovažoval za dost chytrého a dost dobrého.

Nemám paměť na data; narozeniny, výročí – většinou mi splývají. Nepovím vám, kde jsem byl, když zabili Johna Lennona, nebo kdo vyhrál Světový pohár v roce 2002. Ale zajisté vám můžu zcela spolehlivě říct dvě data, která mi změnila život: 16. října 1991 jsem dal tátovi naposled dobrou noc. A o 3 825 dní později, 6. dubna 2002, jsem poprvé pozdravil svého syna. Tyto dvě osoby utváří můj život, ale nikdy se nepotkají. Jsou spojeny pouze mou matnou pamětí a sklonem k přibírání na váze, neboť geny jsou geny.

Byl jsi výborný, táto. Byl jsi opravdu výborný...

KAPITOLA DRUHÁ

Sni dál

Na světě žije přes sedm miliard lidí a šance na to, že se dva lidé spojí, aby stvořili další život ... může znamenat jen to, že z toho nevznikne nic jiného než další jedinečná bytost. I po tolika letech si dodnes pamatuju na den, kdy se narodil. Deset prstů na rukou. Deset na nohou. Vyhráli jsme jackpot. Velikonoční zajíc, Santa a Zoubková víla oné noci dorazili k nám a ulice nebyly vydlážděny jen zlatem, ale také diamanty a smaragdy. Na noční obloze byly tisíce hvězd, ale žádná z nich nezářila tak jasně jako náš malý chlapec. Tāta má s tebou velké plány, chlapče.

Z BLOGU MŮJ SYN NENÍ RAIN MAN

S lýchával jsem o autorech, kteří se v polovině knihy zasekli a nějakou dobu nevěděli, jak s ní pokračovat. Ale než se tak stalo, byli určitě dál než v druhém odstavci druhé kapitoly. Zvláště, když první kapitolu zkopírovali ze svého blogu.

Rozhodl jsem se, že si o víkendu vyjedu na výlet a budu pokračovat v psaní. Představoval jsem si Aghatu Christie, jak sedí u krbu

v malém útulném hostinci, popíjí horký punč a nápady se jí samy promítají na papír. Ukázalo se ale, že takový hostinec s krbem by byl poněkud mimo můj rozpočet, a tak jsem si místo toho sedl do hospody na východním pobřeží Anglie, vybaven patnácti neořezanými tužkami, a vyčítal si, že jsem nevezal nikoho s sebou, kdo by mi pomohl se dvěma porcemi menička za dvě stovky.

Když jsem se tedy pustil do psaní našeho příběhu, bylo pro mě snazší začít smrtí. Možná i proto jsem začal psát o tátovi. S živými se člověk mnohdy vyrovnává hůř. Jsou tu společní známí, vzájemné city, naše životy se prolínají a v neposlední řadě se svým způsobem také dělíme o mého chlapce. A jeho narození, o kterém bych vám teď chtěl povyprávět, se najednou zdá tak obtížně uchopitelné.

Se synovou mámou jsme odloučení skoro deset let, ale stále je důležitou součástí jeho života. Máma žije za rohem a všichni tři budeme navždy spojeni. Ale to, co tady píšu, je nahlíženo pouze z mé perspektivy a je to můj pohled na onu dlouhou cestu, na kterou jsme se vydali.

Je těžké si vzpomenout, jaký byl váš život s partnerem, než přišly děti; mně to připadá jako věčnost. Představa, že byste společně existovali *před nimi*, je skoro nepředstavitelná. Co jste proboha celé ty dny dělali? Když nastal večer a neměli jste co na práci, jak jste trávili společné chvíle? O čem jste se bavili?

O ruku jsem ji požádal v přímo magický den, 1. ledna 2000, když Big Ben odbil půlnoc a noční oblohu rozjasnily ohňostroje. Ono se to vlastně nestalo oné noci. V plánu jsem to ale měl. Nicméně vzhledem k tomu, že jsem nikdy neuměl udržet tajemství, požádal jsem ji o ruku o týden dříve, na první svátek vánoční. Na rovinu, ten den jsem zazmatkoval, protože mi pod stromeček dala více dárků než já jí. Cítil jsem se provinile. A tak jsem jí dal ten prsten. Vzali jsme se

ve Skotsku, v jeden chladný, zasněžený březnový den o čtrnáct měsíců později. Ať už to mezi námi dopadlo jakkoliv, byli jsme první měsíce obklopeni rodinou a nejbližšími. Byly to naše nejšťastnější dny.

Následovaly líbánky v Thajsku. Moje první (a jak se později ukáže) i poslední pořádná dovolená, když nepočítám pánskou jízdu na Korfu v roce 1989. Thajsko jsem si oblíbil. Víím, že se v dnešní době hodně změnilo, ale tehdy to byla Země úsměvů. A já tam byl vážená osoba. Tady v Británii jsem jakožto obézní chlap, co necvičí a hodně jí, nikoho nezajímal, ale v Thajsku jsem byl svými rozměry žhavou novinkou. Kamkoliv jsme se vydali, připadal jsem si jako Gulliver na cestách. Ukázalo se, že Thajci povýšili každého, kdo měl BMI vyšší než 35, na bohatého velkostatkáře. No, tak jsem to konečně dokázal.

Jakmile počáteční euforie a sebevědomí pohasly, zjistil jsem, že takový titul s sebou nese jen pramálo výhod. Například jsem v obchodech platil dvojnásobek toho, co platila žena, když šla nakupovat sama. Do konce dovolené jsem pak raději čekal na chodníku nebo se schovával za rohem.

Za čtrnáct dní jsme byli doma, přesně na čas, abychom počkali na příjezd dodávky z obchodního domu, která nám měla přivést všechny dárky z našeho svatebního seznamu. Takový svatební seznam je poněkud zvláštní, ale úžasná záležitost. Přestože je skvělé ujistit se, že dostanete všechny dárky, co chcete – a já jsem za to vděčný –, pořád mi trochu leží v hlavě, že můj nejlepší kamarád mi dal k oslavě největšího dne mého života odpadkový koš. Díky tomu seznamu dnes třeba víím, co je egyptská bavlna. Tohle plus keramická pánev mi napověděly, že teď jsem opravdu dospělý. A to mohlo znamenat jediné. Je čas pořídit si dítě.

Když teď tak nad tím přemýšlím, tak než jsme dospěli k tomuto rozhodnutí, nestrávili jsme spolu jako novomanželé mnoho času. Kouřil jsem, dost jsem pil a z pohledu Thajců jsem vypadal, jako bych jednu půlku Manchesteru vlastnil a druhou snědl. Řekněme, že jsem si myslel, že nám náš životní styl ještě nějakou chvíli vydrží. Ale nestalo se tak.

Těhotenství jako takové probíhalo standardně, aspoň tedy z mého pohledu. Nicméně jsem nebyl ten, kdo celý náklad nesl. První měsíce jsme byli šťastím bez sebe. Vzali jsme si na ty všechny dětské příručky druhou hypotéku a obden jsme z Amazonu objednávali další, které nás prováděly „neznámým fenoménem“ zvaným porod. Sestavili jsme nekonečný seznam věcí doporučených australskými vědci, místo aby-chom poslechli vlastní matky. Není nic hezčího než zaslepená arogance rodičů čekajících své první dítě. Ani jeden z nás netušil, do čeho vlastně jde, ale o svatbě jsme před rokem taky nic nevěděli, a teď jsme hrdými majiteli keramické pánve. No a já si mezitím načetl vše o kočárkách a autosedačkách. Říkal jsem si, že budeme v suchu.

Tak nějak jsem tušil, ostatně jako všichni kolem nás, že budeme mít holčičku. Doufám, že vám toho teď neprozrazuji příliš mnoho, ale pokud jste si přečetli název knihy, asi víte, jak to s holčičkou dopadlo. Ty se u nás v rodině rodily jen zřídka; já a mí tři bratři jsme toho jasným důkazem. I všechna vnoučata jsou kluci. Všichni kolem nás tedy předvíдали holčičku, i na základě tvaru ženina břicha. Myslím, že jsem si ji v hloubi duše taky přál. Zjednodušeně řečeno jsem předpokládal, že holčička podědí povahu po mámě a bude sebejistá a společenská. Ale kluk ... kluk by mohl zdědit nejistou povahu svého otce.

À propos nejistota. Jako muž jsem se už v mnoha situacích cítil nejistě. Byly chvíle, ve kterých mě ovládly emoce. Kdy jsem se cítil

jako malé, křehké vlákno uprostřed velké tkaniny zvané život. Ale nic se nevyrovná oné chvíli, kdy jsem se jako zástupce mužského pohlaví ocitl na porodním sále. Kdybych si měl vybrat chvíli, na kterou by seděla fráze „být páté kolo u vozu“, byla by to tahle.

V každé knize píší, jak je důležité, aby byl muž u porodu. Každá příručka popisuje, jak uděláte svoji drahou polovičku šťastnou, když ji budete držet za ruku a budete jí oporou. No pánové, dovozte mi, abych vám pověděl malé tajemství. A berte to jako tajemství od někoho, kdo v té situaci byl, viděl věci, o kterých si nemyslel, že je někdy uvidí, a teď tu stojí před vámi, aby vám je předal. Všechno to jsou lži. V každé té knize lžou, jako když tiskne. Ve chvíli, kdy přijdete do porodnice, její tašku s věcmi hozenou přes rameno, si myslíte, že jí budete aspoň nějakou oporou. Ale opak je pravdou. Jste tam v podstatě k ničemu. Já si tam připadal jako vegan na zabíjačce.

Po prvních čtyřech hodinách, kdy jsme byli spolu zavřeni na pokoji, jsem naznal, že mé neustále hlazení po jejích zádech je asi tak stejně zklidňující jako mučení vězňů v Guantanámu. Vzhledem k tomu, že jsem nevěděl, co v takové situaci dělat, zvolil jsem jinou, poslední možnou taktiku. Už po sto dvacáté páté jsem se jí zeptal, zda něco nepotřebuje.

„Ano,“ odpověděla. Ano! Řekla „ano“! Pohled, který po mně hodila, sice napovídal, že by mohla chtít nového manžela, ale namísto toho řekla: „Sendvič.“ Konečně jsem jí byl k něčemu užitečný.

„A jaký sendvič?“ zeptal jsem se. Nechtěl jsem ji zklamat.

„Jakýkoliv, Johne.“ Mé jméno na konci věty mi napovědělo, co jsem potřeboval vědět. Nebyl to námět k diskusi. Nechal jsem ji v pokoji a vydal se ulovit něco k snědku. Měl jsem misi, kterou jsem musel splnit. Byl jsem potřebný. Byl jsem najednou důležitý. Jakmile jsem se

vydal z porodnice, nezamířil jsem k nemocniční kantýně, ale k východu z nemocnice a k parkovišti. Naše zdravotnictví je sice skvělé, ale to se nedá říci o nemocničních kantýnách. Pokud mám synovi koupit sendvič, tak to bude ten nejlepší sendvič ve městě.

Zastavil jsem u supermarketu Sainsbury, který je široko daleko nejvyhlášenější, a má dokonce i travnatou střechu. Ten den byla ideální konstelace hvězd. V supermarketu nabízeli širokou škálu sendvičů. Zajel jsem na parkoviště a zaparkoval na místě vyhrazeném pro rodiče s kočárkem. I když jsem, technicky vzato, stále nebyl otcem, ten den jsem cítil, že na to vyhrazené místo mám nárok. Skoro jsem si přál, aby mě někdo zastavil. Aby mi řekl, ať si přeparkuju, a já na něj mohl dramaticky zakřičet něco ve stylu: „NEMÁM TEĎ ČAS, ABYCH S VÁMI DISKUTOVAL! MOJE ŽENA JE V PORODNICI A JÁ...“ (v tuhle chvíli bych se už rozbíhal do supermarketu a ještě bych se otočil, abych dokončil myšlenku) „... JÁ TADY MUSÍM SPLNIT SVÉ POSLÁNÍ!“

Avšak nikdo nic neřekl. Proplížil jsem se dovnitř, vzal košík a vydal se k pultu se sendviči. Vzpomněl jsem si na Australany a jejich příručky. Zmiňují se v nich o tom, že bychom si měli přibalit i oříšky, rozinky a nějaký oblíbený nápoj, ale žádná z nich nevysvětluje, co to ve skutečnosti znamená, když vám manželka během porodu řekne, že je jí jedno, jaký sendvič vyberete. Měl jsem si to vyložit tak, že je bolest už tak nesnesitelná, že prostě chce jen něco neslaného, nemastného? Anebo chtěla spíše něco, co ještě sama nezkusila, jen mě tím nechtěla zatěžovat? Tady vidíte, jaké jsem z toho měl dilema. A moje nic netušící žena si tam mezitím leží v posteli.

Nakonec jsem těch sendvičů vzal více a udělal z toho takovou variaci. Nejlepší výběr, můj synu, dej si, co hrdlo ráčí.

Hranolky! Na ty jsem nesměl zapomenout. Nechtěl jsem jen tak nějaké obyčejné, ale Kettle Chips – solené, s černým pepřem, které by podtrhovaly onu výjimečnou příležitost. Při narození našeho prvního dítěte budeme mít k večeři Kettle Chips. A na cestu domů jsem nám vzal nakládané cibulky.

Ovoce. Po takové hostině by si manželka určitě dala ovoce. Jakmile jsem byl s výběrem hotový, v duchu jsem si gratuloval. To jiný manžel a budoucí otec rodiny by to tak dobře nevybral. Když jsem do košíku dal hrozny a ovocný salát, říkal jsem si, jak se moje žena dobře vdala. A nápoje. Jasně, na ty bych málem zapomněl. Perlivé, nebo neperlivé? Raději jsem vzal obojí.

Supermarket v Sainsbury mě ten den vyšel na osm set. Vrátil jsem se do nemocnice, ověšený třemi oranžovými igelitkami. Nesl jsem se, jako bych přinášel srdce pro někoho, kdo čeká na transplantaci. Všechno bylo, jak má být. Vrátil se muž. Živitel rodiny.

„NECHCI ŽÁDNÝ ZASR...Ý SENDVIČ! CHCI, ABY TO DÍTĚ BYLO UŽ KONEČNĚ VENKU!!!“ Slova, kterých jsem se dočkal namísto pozdravu. Zapadl jsem do křesla v rohu místnosti, kam jsem patřil.

Porod trval dalších pětadvacet hodin. Přes všechny hádky mezi pohlavími na téma, kdo to má v životě těžší, neexistuje argument proti výroku, že matky dokážou porodit dítě. A manželčina odměna za to, že ten den ze sebe vydala všechno? Mohla tam ležet, zpočenná a vyčerpaná, zatímco její pýcha a štěstí byly předány do rukou plačícího šaška v rohu místnosti, který navíc smrděl nakládanými cibulkami.

A synu, až tohle budeš jednou číst, chci, abys věděl, že mě moje představy o dceři opustily v momentě, kdy jsem Tě poprvé držel v náručí.

V té chvíli jsem si uvědomil, že to jediné, co jsem v životě chtěl ... jsi Ty. Rád bych Ti pověděl, že jak jsem Tě držel, sklonil jsem se a zašeptal něco hlubokomyslného, co nám navždy utkví v paměti, ale bohužel, nemohu. Když mi Tě podávali, zpanikařil jsem. „Je dokonalý,“ pomyslel jsem si. „Je úplně úžasný. Jen se na něj podívejte. Všechno jen zkazím.“

A i když od té chvíle uběhlo mnoho let, ten pocit mě nikdy neopustil.

KAPITOLA TŘETÍ

První společné chvíle

A tak jsme tě vzali domů. Světlo se mi odráželo z brýlí na tvou tvář pokaždé, když jsem se na tebe podíval. Pak jsi začal růst a objevovat svět. Lidé si začali šuškat: „A neměl by už chodit?“ „A neměl by už mluvit?“ Ale co ti věděli! Srovnávali ho s ostatními dětmi, ale jeho srovnávat nešlo. Každé další dítě bylo jako kočičí zlato s falešnými diamanty, které se prodávaly v teleshoppingu, ale on? On byl Koh-i-noor.

Z BLOGU MŮJ SYN NENÍ RAIN MAN

Někteří lidé mají silně vyvinutý rodičovský pud. Jejich instinkt se nastartuje a od první chvíle vědí, co mají dělat. Když si vzpomenu na naše začátky, byli jsme jako nepopsaný list. I když musím říct, že synova máma na tom byla mnohem lépe než já. Když nás porodní asistentka nechala, ať malého oblečeme, byli jsme pěkně vystrašení. I když byla věčně nabručená, nepříjemná a pořád nás jen komandovala, přál jsem si, aby s námi odešla domů, neboť o dětech věděla úplně všechno.

Potíž byla v tom, že já nikdy nic tak křehkého nedržel v náruči. Příkladnějším od té doby, když jsme s bratry našli přizabitou straku a rozhodli se ji odnést domů, položit do krabice, nakrmit chlebem a mlékem a pozorovat ji, jak umírá. Máma to tehdy vzala v pohodě. Pamatuju si, jak ptáče bylo malinké a křehké, ale také mě tehdy nikdo nežádal, abych jej oblékl do toho blbého kabátku. To byl můj největší problém – neustále jsem měl strach, abych synovi nějak neublížil. V žádné příručce nebyla kapitola o tom, jak dítěti ohnout ruku tak, abych mu ji nezlomil. To byla pro autory asi příliš elementární věc, o které neměli potřebu se rozepisovat. Dokonce jsem navštívil i předporodní kurz. Já a milý podlahář Dwayne (jediný chlap, který se kromě mě na kurzu objevil) jsme dostali panenku, na níž jsme si mohli nacvičit zacházení s miminem. Jenže ruka té panenky se vždycky ohnula tak, jak jsme potřebovali.

Všude jen píší o tom, jak je dětská hlavička křehká a potažená jemnou kůží. Ale jak to, že nikde není zmínka o krku? Kdyby synovy krční svaly za něco stály, nemusel bych se bát o hlavičku. Pokaždé když jsem ho zvedl, připadal jsem si trapně a nemotorně. Myslel jsem si, že rodičovství bude o čtení pohádek, o tvorbě prstových loutek nebo o malování, ale nebylo. Rozhodně ne ze začátku. Tehdy to bylo o zručnosti. Nikdy předtím jsem nepřibil poličku na stěnu, dodnes mi trvá, než rozeznám pravou stranu od levé, a ani neumím otevřít konzervu. Chtěl jsem být nápomocný, ale brzy se ukázalo, že mi i přebalování činí nemalé problémy. Nikdy jsem pořádně neutáhl plínku, protože jsem měl strach, že bych mohl malému rozdrtit kyčle. Celé rodičovství v tak raném stadiu bylo neskutečně náročné.

Měl jsem opravdu důvod cítit se neohrabaně. Jsem tím pověstný. Nezvládnou ani přenést kafe do obýváku, aniž bych polovinu nerozlil,

tak jak mám proboha zvládnout živoucí, dýchající dítě? Když naše rodina přijela do nemocnice, aby přivítala nového člena, všichni jednohlasně zatajili dech pokaždé, když jsem jej vzal do náruče. Instinktivně na mě křikli, abych dával pozor na hlavičku.

„Je v pohodě,“ ujistil jsem je, zatímco synovo ucho jen taktak minulo roh postýlky a já se snažil tvářit, jako by se nic nestalo. Neustále mi připomínali, že jsem teď zodpovědný i za někoho jiného. Ale já si už předtím předsevzal, že se toho zhostím pořádně. Jenže to se snadno řekne.

Další den bylo načase, abych odvezl svého syna („můj syn“ – tálo mi srdce pokaždé, když jsem ta slova vyslovil) a jeho vyčerpanou mámu domů. Do porodnice jsem dorazil jednoho parného dubnového rána. Na sobě jsem měl tu nejteplejší bundu, kterou jsem našel ve skříni, a odmítal ji sundat, protože jsem si nestihl nic vyžehlit a kalhoty bez pásku mi padaly.

„Nemáš drobné na parkování?“ zeptal jsem se své unavené ženy, která trpělivě seděla na ustlané posteli, tašku sbalenou, syna v náručí. „Zapomněl jsem si peněženku...“

Cestou domů z nemocnice se začaly věci stávat skutečnými, což jsem nečekal. V nemocnici se nic z toho nezdálo reálné. Když jsme si s něčím nevěděli rady, zazvonili jsme na sestřičku nebo pomohla návštěva. A teď jsme najednou byli na všechno sami. Žena seděla na zadním sedadle, zdánlivě klidná, a kdyby jí nezbělaly klouby na rukách z toho, jak křečovitě držela sedačku, aby se její náklad náhodou nevyklopil, ani bych si nevšiml, jak je nervózní. Když jsem nastartoval auto, očistil jsem i zpětné zrcátko, abych viděl synův obličej, a vyjeli jsme. Svět kolem nás na chvíli přestal existovat a poprvé jsme byli sami. Jen my tři. Rodina.

Dosud jsem netušil, že jihovýchodní Londýn má tak děravé silnice. Na každém rohu na nás číhaly retardéry, jako by měly v plánu zabít mi dítě! Copak nevědí, že syn ještě nemá pevný krk? Silnice byly jedna velká katastrofa. Ostatní účastníci silničního provozu zase byli tupani, kteří jeli moc rychle, zbytečně riskovali anebo ucpávali provoz nesmyslnými manévry. To si nikdo z nich nevěšiml nálepky „Dítě v autě“, kterou jsem tam předchozí den tak pyšně nalepil? Takhle opatrně jsem naposledy řídil, když jsem absolvoval kurz školy smyku. Celou dobu jsem jel na dvojku.

Samozřejmě, že jsem syna v porodnici slyšel párkrát zaplakat. Tam mi to připadalo skoro až roztomilé. Jeho pláč a v pozadí pláč ostatních mimin, lidé, kteří procházeli sem a tam, a obvyklý šum nemocnice. Synův pláč byl sotva slyšitelný a jeho malinké plíce se jen snažily dát o sobě vědět. Teď, když jsme přijeli domů, dával mezi čtyřmi papírovými stěnami jasně najevo, zač je toho loket.

Na pláči vašeho vlastního dítěte něco musí být. Je totiž úplně jiný než pláč ostatních dětí. Kdybyste byli v místnosti se dvěma sty jinými miminy, která by se snažila vykřičet si plíce, pláč vlastního dítěte zaručeně poznáte. Je to určitá dovednost, o niž rodič nikdy nepřijde. Když jsem seděl na hřišti a zaslechl jsem pláč, tak stejně jako Tarzan, král džungle, jsem vycítil, že syn volá mě. Když jsem s ním byl na školním hřišti, slyšel jsem jeho hlas i na opačném konci. Teď, když jsem to napsal, si uvědomuji, jak je mi líto, kolik se za ta léta naplakal, aby ho vůbec někdo slyšel.

První týdny doma byly dost náročné. Přišly chvíle, kdy jsem si myslel, že synův pláč nikdy neustane. Před pár lety jsem byl na kurzu o vývoji dítěte a jedno z témat se týkalo teorie vazby rodičů s dítětem a toho, jak vztah, který si vybudujete v raném věku dítěte, ovlivňuje

jeho další vývoj. Sdělili nám, jak zanedbání dítěte je mnohdy škodlivější než tělesný trest, protože ten alespoň představuje formu kontaktu. Jak uklidňující.

Dále nám popisovali, jak naše generace onen výchovný koncept špatně pochopila. V sedmdesátých letech jste měli hodné dítě, pokud neplakalo, nevydávalo příliš mnoho skřeků a vydrželo být hodiny o samotě. Ale pláč je přece pro miminko jediným způsobem komunikace. A dítě se brzy odnaučí plakat, jakmile zjistí, že na pláč nikdo nereaguje. Možná se v tom až příliš vrtám, ale nikdy jsem nepochopil, jak dítě, jako je to naše, zapadá do toho celého konceptu. Měli jsme dítě, které plakalo a plakalo, a přestože jsme se jako rodiče snažili co nejvíc, nikdy jsme mu nebyli schopni splnit veškerá jeho očekávání, neboť jsme nikdy nevěděli, co přesně potřebuje. Někdy se zdálo, jako by tady s námi ani nechtělo být.

Teď to zní dost dramaticky, ale tak hrozné to samozřejmě nebylo. Možná to byl úplně běžný začátek života. Doufám, že jste si už všimli, že mám sklon o věcech moc uvažovat a ze všech stran je analyzovat. Doposud mám jen jednu zkušenost s výchovou dítěte, stejně jako ono ji má i se mnou. To je to jediné, co oba víme. A to zní trochu děsivě.

Čas plynul a my jsme si na naši roli pomalu zvykali. Pamatuju si, jak jsme se asi čtrnáct dnů po návratu z nemocnice vydali na výlet. Měl jsem se po víkendu vrátit do práce, tak jsem se rozhodl podniknout první rodinný výlet do nákupního centra Bluewater. Nebyla to náhoda. Destinaci jsem vybral hned z několika důvodů:

1. Poměrně blízko domu, po cestě málo retardérů a rychlost je v této oblasti omezena na rozumných 80 km/h.
2. Uvnitř na dítě nečíhá nebezpečí a otrava čerstvým vzduchem.